

8. Макаренко Є. А. Міжнародна політика міжнародних організацій у галузі комунікації / Є. А. Макаренко // Вісник Київського університету імені Тараса Шевченка. Міжнародні відносини. – К., 1998. – Вип. 10. – С. 43–67.
9. Макаренко Є. А. Пан'європейська інформаційна політика і проблема саморегулювання засобів масової комунікації в Європі / Є. А. Макаренко // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – К., 2000. – № 19. – С. 27–31.
10. Проскуріна О. Виклик комунікацій і відповідь культурного поля політики / О. Проскуріна // Політичний менеджмент. – 2005. – № 2 (11). – С. 103–107.
11. Тюлякова О. Н. Институт СМИ как неотъемлемый элемент формирования молодого поколения [Электронный ресурс] / О. Н. Тюлякова. – Режим доступа : <http://www.sarki.ru/studium/publ3/tyulyakova.pdf>.
12. Філіпенко Д. О. Формування інституційної бази інформаційної політики ЄС / Д. О. Філіпенко. – К., 2003. – С. 8–87.
13. Швець О. В. Формування політичного іміджу України в міжнародному інформаційному просторі [Текст] : дис. ... канд. політ. наук : 23.00.03 / Швець Олена Вікторівна. – К., 2006. – 237 с.
14. Яковлев Д. В. Медіатизація політики в умовах становлення демократичного режиму / Д. В. Яковлев // Политическая культура и политическая идеология. Вестник СевДТУ. Вип. 91: Политология : сб. науч. трудов. – 2008. – С. 103–105.
15. <http://www.nato.int/docu/other/ukr/handbook/2001/index.htm>.

В публикации исследована роль систем массовой коммуникации и ее воздействие на аудиторию, проанализировано возникновение новых подходов в методологии политической деятельности, обусловленных технологическим развитием информационных коммуникационных технологий. Также значительное внимание уделено информационной политике международных организаций в области медиа.

Ключевые слова: массовая коммуникация, медиадипломатия, медиатизация, информационная политика, международные отношения.

This publication explored the role of mass communication and its impact on the audience, analyzed the emergence of new approaches in the methodology of political activity, due to the technological development of information communication technologies. Also, considerable attention is paid to information policies of international organizations in the field of media.

Key words: mass communication, media diplomacy, mediatization, information policy, international relations.

УДК 342.8

ББК 66.4

Ірина Овчар

ВПЛИВ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ НОРМ НА ЗМІСТ ВИБОРЧОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Важливість вивчення впливу міжнародно-правових норм на зміст виборчого права України пов'язана із процесом адаптації українського законодавства до європейського й розробкою цілісного Виборчого кодексу. Використовуючи методи протиставлення й порівняння, а також застосовуючи українську практику подій, вивчення витоків правових норм дає можливість у перспективі напрацювати відповідний документ, який буде забезпечувати реалізацію виборчого процесу.

Ключові слова: законодавство України у сфері виборів, виборче право, виборчі правовідносини, інститут виборів, адміністративний ресурс, міжнародні договори, політична реформа.

Процес адаптації українського законодавства до європейських стандартів, який загалом відображає цілісний євроінтеграційний курс України, пов'язаний також із необхідністю кодифікації діючих законів та підзаконних актів. Допоки процедура напрацювання та обговорення Виборчого кодексу проходить відповідні етапи до його прийняття, важливо визначити теоретичні аспекти, які регулюють виборчий процес, та показати практичну площину взаємодії в цьому питанні правових норм і міжнародних стандартів.

Система формування виборчого права України та здійснення процесуальних процедур забезпечується внутрішньодержавними складовими та перебуває під постійним контролем міжнародних демократичних організацій. Внутрішній розпорядок визначення правових процедур залежить від порядку прийняття й реалізації законодавчих норм, а також підсилюється політичними мотивами та стратегією міжвладної взаємодії. Зов-

нішній фактор реалізується через діяльність Парламентської Асамблеї Ради Європи (ПАРЄ), Венеціанської комісії (Європейської комісії за демократію через право) та прийнятих ними документів: кодексів, декларацій, рекомендацій і т. д. Щоправда, вони мають рекомендаційний характер. Відтак забезпечують більше декларативність, аніж правову площину їх дотримання в межах державної політики та виборчого процесу.

Вивчення виборчого права України здійснюється в трьох напрямках: парламентарями через аналіз діючих законів та напрацювання і внесення змін до них; науковцями на етапі спостереження процесів трансформацій і проведення політичних реформ; експертами громадських організацій у контексті моніторингу правових положень та їх застосування в практиці виборчих процедур. В Україні виборче право характеризується особливостями, які визначені внутрішніми пріоритетами держави та забезпечуються стандартними міжнародними нормами. Останні визначаються та регулюються правовими й політичними складовими.

Серед інституцій, які на різних рівнях та етапах займаються вивченням виборчих процесів і процедур, слід назвати Інститут виборчого права, Інститут політики, Комітет виборців України (КВУ), Лабораторію законодавчих ініціатив, Центр політико-правових реформ, Український незалежний центр політичних досліджень тощо, які діють як громадські організації й об'єднують за спільними інтересами фахівців (теоретиків, практиків) у галузі виборчого права та виборчого процесу, у тому числі народних депутатів, науковців, членів Центральної виборчої комісії (ЦВК), суддів і т. д. Чимало напрацювань у цьому напрямі зроблено науковими установами: Інститутом законодавства Верховної Ради України, Національним інститутом стратегічних досліджень, Інститутом політичних та етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України, Інститутом держави і права ім. В.П.Корецького тощо. Окремо слід назвати правників, які коментують правову й політичну складову проведення виборів в Україні: М.Ставнійчук, Ю.Шемшученко, А.Магера, Н.Богашева та ін.

У силу перманентності виборчого процесу доводиться плідніше над виборчим законодавством працювати суб'єктам права законодавчої ініціативи. Свою активність у цьому питанні проявили С.Власенко, Р.Зварич, Ю.Ключковський, Ю.Кармазін, Р.Князевич, О.Лавринович, О.Лукаш, Ю.Мірошніченко, М.Оніщук, В.Писаренко, М.Томенко та ін. Останні з метою приведення українського законодавства до європейських стандартів (принаймні такою є мотиваційна частина пояснення авторської позиції, викладеної в пояснювальній записці до проектів законів чи зведених таблиці поправок до них) у своїх законопроектах пропонували чимало нововведень, зокрема вилучення графи “не підтримую жодного кандидата”, скорочення строків проведення виборчої кампанії, зміни щодо висунення кандидатів та в цілому системи виборів, можливості обрання президента в парламенті, порядок заміщення народних депутатів України, повноваження яких були достроково припинені тощо. Разом із тим жодні із цих змін не були підтримані парламентарями, однак показали необхідність проведення реформ у політичній системі та сфері державного управління. Також представники політичних кіл захищали дисертаційні роботи, присвячені інституту виборів¹.

У цілому, метою діяльності широкого кола науковців та громадських експертів (хочеться до цієї категорії віднести також законотворців), є об'єднання зусиль для

¹ Ставнійчук М. І. Законодавство про вибори народних депутатів України: проблеми теорії і практики : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 – конституційне право / М. І. Ставнійчук. – К. : Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, 1999. – 18 с.; Лавринович О. В. Виборче законодавство України та проблеми його вдосконалення : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 – конституційне право / О. В. Лавринович. – К. : Ін-т законодавства ВРУ, 2001. – 14 с.; Пилипишин В. П. Принципи виборчого права України: теорія і практика забезпечення : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 – конституційне право, муніципальне право / В. П. Пилипишин. – К. : Ін-т законодавства ВРУ, 2009. – 20 с.

сприяння розвитку виборчої демократії в Україні через удосконалення законодавства, практики його застосування на основі здобутків розвинутих європейських демократичних країн, напрацювань у даному напрямі міжнародних структур, новітнього досвіду українського суспільства та підвищення рівня політичної й правової культури громадян України – учасників виборчого процесу. Окремою складовою законотворчої діяльності та науково-експертної оцінки діючих нормативно-правових актів є приведення нашого законодавства до європейських стандартів у рамках реалізації програми щодо євроінтеграційного курсу України.

Хочемо також відзначити, що вказана тема стосується проблеми, яка має чи не найбільше наукове забезпечення як у правовій площині, так і в рамках політичних спостережень. Через велику кількість написаних законопроектів, відповідно до регламентної процедури їх розгляду, додаються висновки науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України. Однак чергові, позачергові або додаткові вибори всіх без винятку учасників виборчого процесу ставлять перед рядом нез'ясованих, дискусійних питань, які отримують як критику, так і пояснення з боку експертів, науковців, представників влади. Виносячи в заголовок статті міжнародно-правовий контекст і внутрішньополітичні події, спробуємо проаналізувати та визначити основні акценти сучасного виборчого права України із залученням закордонної та вітчизняної нормативно-правової бази, а також показати міру владного впливу на забезпечення виборчої системи держави.

Документами міжнародного значення, які в різний час були ратифіковані державами, у тому числі й Україною, і в яких визначені універсальні міжнародні виборчі стандарти, вважаються: “Загальна декларація прав людини” (затверджена Генеральною Асамблеєю ООН 10.12.1948 р.)¹, “Статут Ради Європи” (05.05.1949 р., Лондон)², “Міжнародний пакт про громадські і політичні права” (16.12.1966 р.)³, матеріали Копенгагенської наради конференції з людського виміру НБСЕ (29.06.1990 р.)⁴, Перший протокол до Європейської конвенції з прав людини (Париж, 20.03.1952 р.)⁵ та документи Наради з питань безпеки і співробітництва в Європі (Париж, 21.11.1990 р.)⁶ [7, с.138–139].

У цілому, вказані нормативно-правові акти декларують демократичні принципи та визнають верховенство права, гарантії основних свобод людини і громадянина. Підкреслено, що демократія, яка має представницький і плюралістичний характер, спричиняє підзвітність виборцям, зобов'язання державної влади дотримуватися законів і системи правосуддя. Виборчі процедури, за міжнародними стандартами, мають проводитись із розумною періодичністю в умовах, де будуть запезпечені права громадян на вільне волевиявлення. До стандартних європейських принципів виборчого права також належать: чесність підрахунку голосів, оприлюднення офіційних результатів голосування, забезпечення незалежності від влади системи інформатизації та політичної неупередженості ЗМІ, створення належних умов для діяльності партій та їх рівності перед законом та органами влади тощо [9, с.3].

Оскільки формат зовнішньої міждержавної політики вміщує ще й регіональні відносини, важливо звернути увагу на Конвенцію про стандарти демократичних виборів,

¹ Всеобщая декларация прав человека // Международное публичное право : сборник документов. – М., 1996. – Т. 1. – С. 460–464.

² Статут Ради Європи // Збірка договорів Ради Європи. – К. : Парламентське видавництво, 2000.

³ Международный пакт о гражданских и политических правах // Международное публичное право : сборник документов. – М. : НОРМА-ИНФРА, 1998. – С. 138–148.

⁴ Документ Копенгагенского совещания по человеческому измерению СБСЕ // Международное публичное право : сборник документов. – М., 1996. – Т. 1. – С. 653–664.

⁵ Протокол до конвенції про захист прав та основних свобод (4) // Збірка договорів Ради Європи. – К. : Парламентське видавництво, 2000.

⁶ Підсумковий документ Наради з безпеки і співробітництва в Європі (Паризька хартія для нової Європи) // Збірка договорів Ради Європи. – К. : Парламентське видавництво, 2000.

виборчих прав і свобод у державах-учасниках СНД¹, що була підписана 07.10.2002 р. у м. Кишинів президентами Вірменії, Грузії, Киргизії, Молдови, Румунії, Таджикистану та України. Згідно з підписаним документом, президенти семи країн СНД погодилися з тим, що розвиток і вдосконалення демократичних інститутів волевиявлення, процедур їхньої реалізації та стабільного забезпечення відповідно до загальновизнаних принципів і норм міжнародного права на основі національних конституцій та правових актів є метою й обов'язком правової держави, однією з невід'ємних умов громадської стабільності й подальшого зміцнення співробітництва між державами задля реалізації та захисту ідеалів і норм, що є їх загальним демократичним надбанням [7, с.141–142].

Декларуючи первинність дії системи міжнародного права, відповідно до ст. 3 Декларації про право і обов'язок окремих осіб, груп та органів громадськості заохочувати і захищати загальновизнані права людини та основні свободи від 09.12.1998 р., прийнятої на 53-й сесії Генеральної Асамблеї ООН, внутрішнє законодавство будь-якої країни узгоджене зі Статутом ООН та іншими міжнародними зобов'язаннями держави в галузі прав людини й основних свобод, має утворювати юридичні рамки, у яких повинні здійснюватися й забезпечуватися права людини та основні свободи й відповідно до якого має реалізовуватися вся діяльність щодо заохочення, захисту та ефективного впровадження цих прав і свобод [7, с.150].

Закон України “Про міжнародні договори на території України” також закріплює пріоритет норм міжнародного права в системі національного законодавства: “Чинні міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства й застосовуються в порядку, передбаченому для норм національного законодавства. Якщо міжнародним договором України, який набрав чинності в установленому порядку, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені у відповідному акті законодавства України, то застосовуються правила міжнародного договору” (ст. 19) [4].

Загалом систему комплексного інституту виборчого законодавства складають декілька груп нормативних актів: Конституція України [6]; Закони України (які стосуються виборів Президента України, народних депутатів та місцевих рівнів, діяльності ЦВК); нормативно-правові документи конституційного законодавства (Закони України “Про громадянство”, “Про об'єднання громадян”, “Про державні символи”, “Про політичні партії в Україні” тощо); найбільшу складову системи виборчого права формують галузеві нормативно-правові акти суміжних галузей, якими регулюються певні процедури та інститути виборчого права)² (8, 12). Еволюційний характер прийняття законів, які забезпечують дієвість інституту виборів, дозволяє сформулювати основні принципи виборчого права й відзначити позитив законодавчих змін: визнання загального, рівного й прямого виборчого права за таємного голосування; вільного та рівноправного висунення кандидатів у депутати; гласності й відкритості; рівності можливостей для всіх кандидатів у проведенні виборчої кампанії; неупередженості до кандидатів з боку державних органів, установ і організацій, органів місцевого самоврядування; свободи агі-

¹ Конвенция о стандартах демократических выборов, избирательных прав и свобод в государствах-участниках СНГ. – М. : РОССПЭН, 2003. – 40 с.

² Забезпечення й здійснення виборчого процесу виражається через використання нормативно-правових документів: Законів України “Про вибори Президента України”, “Про вибори народних депутатів України”, “Про вибори депутатів ВР АРК, місцевих рад, сільських, селищних, міських голів”, “Про ЦВК”, “Про державну реєстрацію виборців”, “Про громадянство”, “Про об'єднання громадян”, “Про державні символи”, “Про політичні партії в Україні” з відповідними змінами та поправками, також рішень Конституційного Суду України, постанов ЦВК і КМУ, указів Президента України і т. д. Режим доступу : сайти ВРУ (www.rada.gov.ua), КМУ (www.kmu.gov.ua), Адміністрації Президента (www.president.gov.ua), ЦВК (www.cvk.gov.ua) тощо. Звертаємо увагу на першоджерела інформації, де є самі закони, зміни та поправки до них, прийняті за весь період незалежності України, які, власне, дають можливість простежити еволюцію демократичних перетворень виборчого процесу й міру присутності в ньому політичного впливу.

тації; перехід від негативного до позитивного голосування (домінанта заперечення, протесту поступилася домінівності вибору); закріплене право на вибір, а не обов'язок голосування; зростання ролі політичних партій як суб'єкта виборчого процесу та ін. Утім, окрім позитиву в напрямі дотримання демократичних складових у процесі виборів, зокрема, у виборчому праві, часовий фактор дає можливість простежити вплив державної влади на систему виборів, технології і механізми їх проведення, посилення адміністративного ресурсу [1], а також відзначити елемент становлення громадянського суспільства.

Дослідник О.В.Радченко вказує на п'ять дихотомій, які передбачають взаємозв'язок виборів та державних органів влади в інституційному плані: 1) вибори – законодавча влада (парламент); 2) вибори – інститут Президента; 3) вибори – виконавча влада (державний апарат); 4) вибори – судова влада; 5) вибори – спеціалізовані органи державної влади [7, с.86]. Уважаємо, що до них слід додати ще дві: вибори – ЗМІ та вибори – громадянське суспільство (хоча б уособлене громадськими організаціями). Оскільки взаємозалежність визначених складових сьогодні є більш ніж очевидною, такий розподіл дозволяє методом прогнозування та моделювання визначити вертикаль влади ще на етапі проходження виборчої кампанії. Російська політична школа взагалі вважає вплив виборів на державу, державну владу та її органи одним з основних суспільних законів. “Одна з найбільш загальних закономірностей політики полягає в тому, що особливості інституту виборів визначають характер державної влади, структуру партій та партійних систем, представництво інтересів виборців у парламенті та місцевих виборчих органах” [5, с.293].

Слід звернути увагу також на те, що правові та процесуальні особливості й закономірності виборчого процесу визначаються через тип виборчої системи. Останній, зокрема, стосується засад формування виборчої влади (форми державного правління), стосунків між виконавчою та законодавчою гілками влади (реалізація механізму стримувань і противаг), розвитку політичної (партійної) системи суспільства та форми державного устрою (ступінь децентралізації влади) [3, с.9–10], участь судової гілки влади у виборчому процесі (у процедурі дотримання правових норм та виконання судових рішень через провадження справ). Усі задіяні в ході виборів процедурні технології напряду пов'язані із застосуванням виборчого права¹, яке вказує на реалізацію владних повноважень суб'єктами права законодавчої ініціативи, можливого та допустимого використання адміністративного ресурсу. Також вони характеризують рівень забезпечення виборчих правовідносин² та спосіб їх здійснення. Формально це звучить як необхідність здійснення реформи виборчої системи, яка починається через унесення змін до діючого законодавства, або пропонуються й приймаються нові закони. Незважаючи на те, що реформа виборчої системи справді необхідна, зокрема в частині пошуку оптимального типу виборчої системи, забезпечення процесуальної технології реалізації виборчого права, підвищення рівня правової культури суб'єктів й учасників виборчого процесу, однак сучасний варіант запропонованих законодавцями процедур більше схожий на спроби посилити адміністративний ресурс і забезпечити тим самим тимчасовість дії виборчого права (діє схема від виборів до виборів). На цьому етапі спостерігається (відтак здійснюється) перехід від правових складових, законодавчої ініціативи, юридичної відповідності, структурованої підпорядкованості до політичної здійсненності та владної доцільності.

Серед теоретичних аспектів, які до недавнього часу взагалі були упущені в системі формування правової держави, виокремлюється те, що за час незалежності ми будували державу, але упустили необхідність формування громадянського суспільства. Цим пояснюється пасивність громадян до державотворчих процесів, подій суспільно-полі-

¹ Виборче право як інститут конституційного права – це певна система, яка уособлює субінститути й норми конституційного права [2, с.10].

² Виборчі правовідносини виникають у зв'язку з реалізацією виборчого права й становлять собою певну систему [2, с.12].

тичної значимості, проведення реформ, у т. ч. пов'язаних із виборчими процедурами. Натомість активність депутатського корпусу в питанні внесення змін до виборчого законодавства визначається інтересами лідерів політичних сил, які їм делеговано представляти у ВРУ. Зрештою, парламентарі не заперечують, що спостерігається тенденція, відповідно до якої “закони не приймаються, а лише скріплюються голосуванням карток більшості” (О.Доній, з інтерв'ю “5 каналу”, липень 2010 р.). Суттєву дискусію в питанні використання адміністративного ресурсу викликають нещодавно прийняті Закон України “Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів”¹ з поправками до нього та зміни до Закону України “Про столицю України – місто-герой Київ” (щодо порядку утворення районних рад)². Утім, чимала критичність зауважень не мінімізує проведення виборів на законодавчо визначеній основі.

Комплекс аргументів і пояснень навколо питання про міжнародний контекст і політичний підтекст виборчого права України посилює проблему інституалізації виборів у національно-конституційному праві. Останні, будучи явищем суспільно-правовим, знаходять своє відбиття в існуванні об'єктивного виборчого права й адекватної йому системи виборчого законодавства [8; 9]. При цьому перша складова питання, яка характеризує міжнародний формат правових і політичних процедур, не порушується. Значною мірою індивідуалізується в плані політичної доцільності й адміністративної здійсненності друга частина тексту, винесена в заголовок статті.

За визначенням і змістом питання, передбачені нормами міжнародного права в частині проведення виборчого процесу та українським законодавством, не мають розбіжностей у теоретичній площині й відповідають демократичним стандартам. Натомість механізми й технології прийняття законів і процедура їх прочитання та застосування слугує фактом для визнання присутності адміністративного ресурсу й переваги політичної доцільності над правовими положеннями. При цьому окремо визначаються можливі наслідки таких процедур: правові та політичні. Комплекс використання владного ресурсу характеризує систему проведення виборів на різних адміністративних рівнях і дає можливість застосувати або обмежити засади демократії, принципи громадянського суспільства та визначити ступінь дієвості нормативно-правових актів.

У цілому, міжнародний контекст виборчого права визначається присутністю й застосуванням правових положень у внутрішньому праві з метою приведення українського законодавства відповідно до міжнародних стандартів. Водночас політичний підтекст характеризується через ступінь впливу представників влади, суб'єктів права законодавчої ініціативи щодо вдосконалення законодавчого регулювання відносин у сфері проведення виборів на процедуру прийняття відповідних правових документів, включаючи етап унесення змін до них та їх практичної реалізації. Способи застосування владної ініціативи проявляються в процесі розгляду та прийняття нормативно-правових актів і, відповідно, дій, які супроводжують їх упровадження.

Уважаємо, що виборче право України вміщує й констатує норми міжнародно-правових відносин, які склалися в єдину систему характеристики виборчих процесів, прописані у вищезгаданих документах та перебувають під постійним контролем міжнародних організацій. Доцільними й зрозумілими є спроби внести зміни в законодавство з метою розширення демократії та якісного забезпечення процесу виборів на всіх рівнях. Водночас є чимало особливостей, які визначають внутрішній аспект застосування пра-

¹ Закон України “Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів від 10 липня 2010 року № 2487-VI; Закон від 30.08.2010 № 2491-VI Про внесення змін до Закону України “Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів” // <http://zakon1.rada.gov.ua/>

² Закон від 07.09.2010 № 2500-VI Про внесення змін до Закону України “Про столицю України – місто-герой Київ” щодо порядку утворення районних рад // <http://zakon1.rada.gov.ua/>

вових положень і механізмів, закономірностей їх упровадження через ініціативну присутність політичної доцільності та використання адміністративного ресурсу. Виборче законодавство має виконувати роль стимулюючих норм для суспільного прогресу поряд із віддзеркаленням суспільних настроїв. В умовах України це законодавство має динамічно розвиватися, створюючи умови для підвищення ефективності роботи державної влади, а не слугувати елементом критики й показником деструктивності в напрямі формування громадянського суспільства й розширення демократії.

В Україні склалася практика проведення виборчих процедур, є їх відповідне законодавче регулювання. У силу прив'язання зовнішньої політики до внутрішньої та поглиблення процесів інституціоналізації в країнах ЄС, усе більше зауважень та критики викликають кожні наступні вибори, які відбуваються в державі. Причини такого явища слід пов'язувати зі спробами провести політичні та адміністративні реформи, зростанням політичних процедур над правовими методами та роботою над кодифікацією й уніфікацією виборчого законодавства. У будь-якому випадку без впливу міжнародно-правових норм здійснення виборчого процесу та забезпечення правових процедур видається неможливим.

1. Афанасьєва М. В. Избирательные технологии в Украине: конституционно-правовое обеспечение / М. В. Афанасьєва. – Одесса : Изд-во юридической литературы, 2007. – 198 с.
2. Виборче право України : навч. посіб. / В. Ф. Погорілко, М. І. Ставнійчук. – К. : Парламентське видавництво, 2003. – 383 с.
3. Еволюція виборчого законодавства України (1989–2006 роки) : Деякі аспекти / Н. В. Богашева, Ю. Б. Ключковський, Л. В. Колісецька. – К. : Фоліант, 2006. – 146 с.
4. Закон України “Про міжнародні договори України”, № 1906-IV від 29.06.2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
5. Категории политической науки / [под ред. А. Ю. Мельвиля]. – М. : МГИМО, РОССПЭН, 2002. – 656 с.
6. Конституція України: чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 01.08.2008 р. – К. : Паливода А. В., 2008. – 48 с.
7. Радченко О. В. Влада і вибори: інституційна взаємодія в демократичних суспільствах / О. В. Радченко. – Х. : Магістр, 2006. – 244 с.
8. Ставнійчук М. Вибори в Україні / Марина Ставнійчук. – К. : НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, 1998. – 48 с.
9. Фурашев В. М. Системна інформатизація виборчих і референдумних процедур в Україні / В. М. Фурашев, М. І. Коваль, С. А. Маглюй. – К. : Парламентське видавництво, 2004. – 608 с.

Необходимость изучения влияния международно-правовых норм на содержание избирательного права Украины связано с процессом адаптации украинского законодательства к европейскому и наработкой целостного Избирательного кодекса. Используя методы противопоставления и сравнения, а также опираясь на украинскую практику событий, изучение истоков правовых норм дает возможность в перспективе наработать соответствующий документ, который сможет обеспечить реализацию избирательного процесса.

Ключевые слова: законодательство Украины в избирательной сфере, избирательное право, избирательные правоотношения, институт выборов, административный ресурс, международные договоры, политическая реформа.

Importance of study of influence of international legal norms on maintenance of the right to vote Ukraine it is related to the process of adaptation of the Ukrainian legislation to European and development of integral electoral code. Using the methods of contrasting and comparison, and also applying Ukrainian practices of events, study of sources of legal norms are given by possibility in a prospect to turn out a corresponding document which will provide realization of electoral process.

Key words: the legislation of Ukraine in sphere of elections, the suffrage, selective legal relations, institute of elections, an administrative resource, the international contracts, the political reform.